

2 מערכת ההשכלה הגבוהה

פרק 2

מערכת ההשכלה הגבוהה

2.1 תכנון

בעיצוב דפוסי ההשכלה הגבוהה בישראל ובייצוב מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה.

לתכנית מספר מטרות עיקריות (ראה פירוט נוסף בפרק 4 להלן):

- ייצוב מצבן התקציבי של האוניברסיטאות, תוך כדי פעולות ייעול נרחבות בכלל המוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים;
- שמירה על תפוקות המחקר והמצוינות המדעית של ישראל;
- הגדלה מבוקרת של הכשרת כוח-אדם אקדמי עפ"י צורכי המשק, בעיקר באמצעות המכללות האקדמיות, תוך שמירה על ההישגים שהושגו בהרחבת הנגישות למערכת ההשכלה הגבוהה;
- ליווי ובקרה אחר יישום השינויים במבנה הארגוני של האוניברסיטאות;
- הערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה;
- המשך הפיתוח הפיסי של המוסדות להשכלה גבוהה;
- הסדרת הפיקוח והבקרה על תנאי ההעסקה של הסגל במוסדות להשכלה גבוהה.

2.1.1.1 הגידול במספר הסטודנטים

במהלך הדיונים עם משרד האוצר הציגה ות"ת את התחזית שלה באשר לצפי של הגידול במספר

ות"ת עוסקת בתכנון רב-שנתי של כלל מערכת ההשכלה הגבוהה ובעניינים שוטפים העולים מתכניות לימודים, משינויים מבניים ומחידושים של המוסדות להשכלה גבוהה.

ות"ת פועלת במסגרת הסכמים חמש-שנתיים עם משרד האוצר, המאפשרים לה ולמוסדות להשכלה גבוהה תכנון ארוך טווח וראייה מערכתית-תכנונית רחבה. בשנת הלימודים תשס"ח פעלה ות"ת במסגרת ההסכם החמש-שנתי האחרון שנחתם עם משרד האוצר, לשנים תשס"ד-תשס"ח.

2.1.1 התכנית הרב-שנתית תשס"ד-תשס"ח

ביוני 2004 נחתם הסכם בין משרד האוצר לבין ות"ת בדבר תכנית רב-שנתית למערכת ההשכלה הגבוהה. הדיונים על ההסכם התנהלו על רקע המיתון במשק, הקיצוצים בתקציב הממשלתי להשכלה גבוהה, משברים פיננסיים בחלק מן האוניברסיטאות ויחסים מתוחים בין הממשלה לבין מערכת ההשכלה הגבוהה בדבר יישומו של דו"ח ועדת מלץ לבדיקת מבנה האוניברסיטאות. רישומם של נושאים אלה ניכר בתכנית שגובשה.

לאחר למעלה מעשור של התרחבות ניכרת של מערכת ההשכלה הגבוהה, הן מבחינת תפוקות ההוראה והמחקר והן מבחינה מבנית, תתמקד פעילות ות"ת והמל"ג בשנים תשס"ד-תשס"ח

מוטיבציה ללימודים האקדמיים כתוצאה ממחסום פסיכולוגי, מדימוי עצמי נמוך ומחרדה, בעיקר משום עלותם של הלימודים האקדמיים. בקרב צעירים וצעירות רבים בערים אלה נחשבים הלימודים האקדמיים ליעד בלתי אפשרי, והם פוסלים את עצמם מראש כמי שאינם מתאימים ללימודים אקדמיים. החרדה נובעת מחוסר אמונה ביכולתם, ומשום הרתיעה מפני הקשיים הכלכליים הכרוכים בלימודים אקדמיים: שכר הלימוד, עלויות המחיה ואובדן הכנסה הדרושה גם למשפחה.

ות"ת ופרויקט שיקום השכונות (משרד הבינוי והשיכון) פיתחו בתשס"ג במשותף את תכנית "הישגים", תכנית להרחבת הנגישות להשכלה גבוהה לתלמידי התיכון, להוריהם, לצוותי ביה"ס, לצעירים שעדיין לא פנו להשכלה גבוהה ולסטודנטים. התכנית החלה לפעול בינואר 2003 ב-31 יישובים בצפון הארץ ובדרומה, במגזר היהודי ובמגזר הערבי.

התכנית מבוססת על הקמת מרכזים יישוביים, בהם ניתנים כשלושים שירותים בתחום המידע, הליווי והתמיכה. שירותים אלו עשויים להתמודד עם החסמים המונעים מצעירים לממש את הפוטנציאל להשכלה גבוהה, וכן לצמצם את תופעת הנשירה בקרב הסטודנטים.

בכל יישוב מונה רכז להשכלה גבוהה המאתר את אוכלוסיית היעד, מפעיל את התכניות במרכז היישובי ומלווה את הסטודנטים עד לסיום התואר הראשון.

במהלך שנת הלימודים תשס"ז פעלה התכנית ב-47 יישובים בדרום, בצפון ובפריפריה החברתית של מרכז הארץ. ניתנו שירותי סיוע וייעוץ לכ-24,000 פונים במגוון צרכים. הוכוונו והחלו ללמוד כ-2,600 צעירים במכניות קדם-אקדמיות ובמוסדות להשכלה גבוהה.

הסטודנטים בחומש הקרוב, בהתאם למדיניות המאפשרת לכל מי שמעוניין ויכול להפיק תועלת מלימודים אקדמיים ללמוד במוסד להשכלה גבוהה. על-פי התחזית צפוי מספר הסטודנטים לתואר ראשון ולתואר שני לגדול בכ-45,800 מתשס"ג עד תשס"ח. בשל המגבלות התקציביות החמורות השוררות כיום יסתכם הגידול במספר הסטודנטים במוסדות המתוקצבים על-ידי ות"ת בכ-13,000 בלבד, כאשר רובם המכריע ייקלטו במכללות האקדמיות שהוקמו ע"י ות"ת בעשור האחרון. אין ספק שהתקרה התקציבית שנקבעה בהסכם הרב-שנתי עם משרד האוצר מצרה את יכולתה של ות"ת לענות על הביקושים הגדלים ללימודי תואר ראשון ותואר שני במוסדות המתוקצבים על-ידיה. ות"ת לא תפתח מוסד מתוקצב חדש להשכלה גבוהה בחומש זה.

2.1.1.2 הנגישות להשכלה גבוהה

במהלך העשור האחרון חלו שיפורים מרחיקי לכת בנגישות להשכלה גבוהה בקרב קבוצות אוכלוסייה שייצוגן בלימודים אקדמיים היה נמוך (ראה להלן בפרק 3.9). בחומש זה עושה ות"ת כל מאמץ לשמור על ההישגים שהושגו בנושא זה עד כה, תוך ניסיון להמשיך ולהגביר את הנגישות בקרב אוכלוסיית הפריפריה, האוכלוסייה הערבית והאוכלוסייה החרדית, בהתאם לאפשרויות התקציביות.

להלן סקירה של ההתקדמות בצעדים שנקטו ות"ת והמל"ג להגברת הנגישות מאז תחילת התכנית הרב-שנתית הנוכחית בתשס"ד.

להרחבה בנושא התכניות להרחבת הנגישות להשכלה גבוהה ראה גם דו"ח ות"ת מס' 33.

תכנית תמיכה להרחבת הנגישות

אחד הגורמים למיעוט הפונים ללימודים אקדמיים בקרב תושבי הפריפריה הוא העדר

מסלול אקדמי במוסדות על-תיכוניים להכשרה מקצועית

בחודש נובמבר 2000 מינתה המל"ג ועדה מטעמה, בראשות פרופ' שלמה גרוסמן, לבדיקת צורכי הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה באמצעות מוסדות על-תיכוניים להכשרה מקצועית. בפני הוועדה היו מסקנות דו"ח ועדת ניסים שאושרו ע"י המל"ג בשנת 1991, על פיהן: "כל מוסד להשכלה גבוהה רשאי להכיר, על בסיס ענייני, בלימודים במוסד שאינו מוכר כמוסד להשכלה גבוהה בהיקף לימודים שאינו עולה על סמסטר אחד. במסגרת זו רשאי המוסד להשכלה גבוהה לערוך הסדרים עם המוסד שאינו מוכר להשכלה גבוהה, וזאת בכפוף לתנאי הנ"ל שהיקף הלימודים המוכר אינו עולה על סמסטר אחד".

הוועדה הגישה את מסקנותיה והמלצותיה למל"ג ואלה נדונו בישיבה שהתקיימה ב-5.11.2002, בה הוחלט לאפשר למוסדות מוכרים להשכלה גבוהה שהעמידו לפחות ארבעה מחזורים של בוגרים בתכניות הלימודים הרלוונטיות להכיר, בתהליכי הערכה שונים המפורטים בהחלטה, בלימודים שהתקיימו במסגרת לימודים מיוחדת במוסד על-תיכוני, הנמצא תחת פיקוח של משרד ממשלתי רלוונטי (כולל כיתות י"ג-י"ד), בהיקף של עד סמסטר אחד נוסף (20 נקודות) על מה שכבר אפשרה המל"ג בהחלטה הנ"ל מ-1991. למסגרת לימודים זו יתקבלו מועמדים שהם בעלי תעודת בגרות או בוגרי מכינה קדם-אקדמית. בעקבות ההחלטה יוכלו מוסדות להשכלה גבוהה להעניק לבוגרי מסלולים אלה פטור של עד שני סמסטרים, כך שתתגבש מסגרת הדומה למכללות קהילתיות בארה"ב (Community Colleges) של מסלול ארבע-שנתי לתואר אקדמי, כאשר בשנתיים הראשונות הסטודנט רוכש גם מקצוע. אפיק זה מנוצל בעיקר על-ידי מכללות כלליות.

ביום 26.10.2004 החליטה המועצה להקים ועדה לבחינה מחודשת של נושא הפטור מלימודים

אקדמיים על בסיס לימודים לא-אקדמיים. הוועדה הגישה מסקנותיה למל"ג בשנה"ל תשס"ו.

בישיבתה מיום 4.4.2006 החליטה המל"ג לאמץ את המלצת הוועדה לבחינה מחודשת של נושא "פטור מלימודים אקדמיים על בסיס לימודים לא-אקדמיים", והחליטה כלהלן:

1. פטור מלימודים אקדמיים על בסיס לימודים לא-אקדמיים אפשרי רק בלימודים ברמת התואר הראשון. לא תתאפשר הענקת פטור על בסיס לימודים לא-אקדמיים במסגרת הלימודים לתואר שני.

2. מוסד להשכלה גבוהה רשאי, אך לא חייב, להעניק פטור מלימודים אקדמיים ברמת התואר הראשון על בסיס לימודים לא-אקדמיים (לרבות לימודי חוץ במוסד אקדמי), עד להיקף מקסימלי של 30 נ"ז, על בסיס ענייני ולגבי קורסים רלוונטיים בלבד, שקיימת הלימה בתכנים בינם לבין קורסים מקבילים בתכנית האקדמית. לא יינתן פטור ממקצועות יסוד/ליבה/מבואות שבתכנית האקדמית.

3. לימודים לא-אקדמיים לעניין זה הם לימודים במוסד על-תיכוני הנפרשים על פני שנתיים לפחות או לימודי חוץ במוסד אקדמי.

4. מתן פטור בהיקף המקסימלי המותר (30 נ"ז) אפשרי רק לגבי מי שסיים את הלימודים הלא-אקדמיים וקיבל תעודה המעידה על סיום לימודיו.

5. לא יינתן פטור בעבור לימודים לא-אקדמיים שנלמדו חמש שנים ויותר לפני מועד תחילת הלימודים האקדמיים.

6. ניתן להעניק פטור על בסיס פרטני (אינדיווידואלי) או על בסיס הסדר עם מוסד לימודים על-תיכוני. במקרים של הסדר עם מוסד על-תיכוני, יש לקבל את אישור המועצה בטרם הפעלתו של ההסדר.

7. מוסדות יידרשו לדווח למועצה מדי שנה על יישום ההחלטה, אם הם מעניקים פטורים על יסוד לימודים לא-אקדמיים.

8. על מנת לאפשר תקופת מעבר נוחה עבור המוסדות, מועד תחילת תוקף ההחלטה יהא שנה"ל תשס"ח.

9. החלטה זו מבטלת את החלטות המועצה הקודמות בנושא (המלצות ועדת ניסים מ-1991 וההחלטה בנושא "הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה – אקרדיטציה לקורסים שנלמדו במוסדות על-תכונים לא-אקדמיים" מ-2002) ומחליפה אותן.

המכינות הקדם-אקדמיות

מזה שנים רואה המועצה להשכלה גבוהה את המכינות הקדם-אקדמיות כחלק מן המערכת הנתונה לסמכותה, ואת התלמידים בוגרי המכינות כפוטנציאל של מועמדים להשכלה הגבוהה.

תפקידן של המכינות הקדם-אקדמיות להעניק הזדמנות שנייה לתלמידים ללא תעודת בגרות, בוגרי 10 שנות לימוד ומעלה, לתלמידים עם תעודת בגרות חלקית ולתלמידים זכאי תעודת בגרות שציוניהם אינם עונים על דרישות הסף לצורכי קבלה ללימודים אקדמיים המועדפים על-ידם. עקב גיוונה של אוכלוסיית היעד מציעות היום המכינות הקדם-אקדמיות מגוון של מסלולי לימוד אליהם מוכווני התלמידים בהתאם לקריטריונים המתייחסים להישגיהם בבגרות, הישגיהם בבחינות מיון שפיתחה האגודה (מבחני מימ"ד) ועוד.

יש לעודד לימודים במכינות הקדם-אקדמיות במיוחד לאותן קבוצות אוכלוסייה שהן בעלות ייצוג נמוך בהשכלה הגבוהה: ערבים, חרדים, עולים חדשים, בעלי לקויות למידה ועוד, אם במסגרת מכינות כלליות ואם במסגרת תכניות נפרדות בהתאם לעניין.

חלק מהמסלולים המופעלים במכינות הקדם-אקדמיות הם מסלולים בגרותיים, קרי: במסלולים אלה מתקיימות תכניות לימוד המכינות את התלמידים למבחני הבגרות, וחלקם מסלולים ייעודיים, קרי: מסלולים בהם נלמדות תכניות שניבנו על-ידי המכינה, באישור הסגל האקדמי של המוסד ובפיקוח האגודה לקידום החינוך. מסיימי מסלולים אלה יכולים להתקבל על סמך הצלחה בסיום הלימודים במכינה למוסד האקדמי אליו שייכת המכינה. המסלולים הייעודיים שכיחים בעיקר במכינות הקדם-אקדמיות הפועלות באוניברסיטאות, אך הם קיימים גם במכינות הקדם-אקדמיות הפועלות במכללות האקדמיות.

לפני מספר שנים גובשה ע"י האגודה לקידום החינוך תכנית הערכות שמטרתה לאפשר למכינות הקדם-אקדמיות בכל המוסדות המוכרים לקיים תכניות לימוד המכינות ללימודים אקדמיים ולא כהכנה לבחינות בגרות, כפי שקיים היום במרביתן. ציוני הגמר של תכנית זו בכל מכינה יחליפו את הציונים של בחינות הבגרות הרגילות ויאפשרו קבלה לכל המוסדות להשכלה גבוהה. עם זאת הפעלת התכנית הוקפאה על-ידי משרד החינוך עד לקבלת החלטתו ביחס למדיניות תכנית הליבה של התכנית.

כתחליף לתכנית שהוקפאה, החלה להתגבש, ביוזמתם של המוסדות והאגודה לקידום החינוך, תכנית לימודים אחידה ומשותפת למסלולים הייעודיים במכינות שבמכללות האקדמיות. תנאי הקבלה למסלולים, תכנית הלימודים ובחינות הסיום יהיו בפיקוחה של האגודה לקידום החינוך, והמכללות המשתתפות בתכנית יכירו הודית במסיימי המסלול. ישום התכנית מתוכנן להתחיל בתשס"ט.

בנוסף לות"ת מעורבים בהתוויית המדיניות להתפתחות המכינות הקדם-אקדמיות גם משרד הביטחון, משרד החינוך ומינהל הסטודנטים,

המשתתפים, לצדה של ות"ת, בתקצוב מערכת המכינות הקדם-אקדמיות.

סטודנטים מעל גיל 30

המועצה להשכלה גבוהה החליטה ביום 2.1.2001 כי כל מי שהוא מעל גיל 30 ואין לו תעודת בגרות, יוכל להתקבל ללימודים במוסד להשכלה גבוהה אם עמד בהצלחה בתכנית קורסי ההכנה ללימודים אקדמיים, שתתקיים במוסד האקדמי עצמו ובאחריותו בהיקף של 12 שעות סמסטריאליות, בהתאם למפרט שנקבע על-ידי המלי"ג. החלטה זו מבטלת החלטה קודמת של המלי"ג, לפיה כל מוסד יכול לקבל בני 30 ומעלה ללא תעודת בגרות, ובלבד ששיעורם של אלה לא יעלה על 2% מכלל הסטודנטים שיתקבלו אותה שנה ללימודים במוסד. ביום 11.3.2003 החליטה המלי"ג להמשיך בשלב זה את ההסדר החדש ולערוך דיון נוסף בנושא בשנת 2005.

בסוף שנת תשס"ה קיימה מלי"ג דיון נוסף בנושא והחליטה שוב שלא לשנות את החלטתה מינואר 2001 וכן לבקש מהאגודה לקידום החינוך לקבל על עצמה את הפיקוח בנושא זה ולהגיש למלי"ג דו"ח בעניין.

בהמשך לדו"ח שהוגש למלי"ג ביוני 2006 נערכה פגישה בין ראשי מלי"ג/ות"ת לבין נציגי האגודה לקידום החינוך, בה הוחלט כי האגודה לקידום החינוך תמשיך לאסוף נתונים בנושא, לעבדם ולפקח על לימודי הסטודנטים מעל גיל 30.

האוניברסיטה הפתוחה – "אפיקי מעבר"

התכנית, הנקראת "אפיקי מעבר", מאפשרת לכל צעיר וצעירה להיות מועמדים לקבלה למרבית הפקולטות והמחלקות באוניברסיטאות שלא על סמך ציוני הבגרות והבחינה הפסיכומטרית, אלא על-פי הישגיהם בלימודי שנה א' באוניברסיטה

הפתוחה. צעד זה מסייע להרחבת הנגישות לאוניברסיטאות למועמדים רבים ככל האפשר.

לפי התכנית, שקיבלה את ברכת המועצה להשכלה גבוהה ואת הסכמתם של ראשי האוניברסיטאות, מי שהשלים תכנית לימודים של שנה ראשונה באוניברסיטה הפתוחה בציון שייקבע, יוכל להתקבל כסטודנט שנה שנייה באוניברסיטה. לכל תחום לימודים בכל אוניברסיטה נקבעה מסגרת לימודים מחייבת מבין הקורסים המוצעים באוניברסיטה הפתוחה.

הסכמים כאלה קיימים עם כל האוניברסיטאות (פרט למכון ויצמן למדע, שאינו מקיים לימודים לתואר ראשון) בפקולטות ובמחלקות מסוימות. לדוגמא, ההסכם עם הטכניון מתייחס ל-14 פקולטות.

השכלה גבוהה במגזר החרדי

בשנים האחרונות יש סימנים של פתיחות ורצון מצד הציבור החרדי לרכוש השכלה אקדמית בתחומים מקצועיים ויישומיים. ות"ת ומלי"ג הכירו בחשיבות החברתית והמשקית של תפנית זו ונקטו צעדים מעשיים לאפשר לימודים אקדמיים לציבור החרדי במסגרות לימודים נפרדות, כך שיוכל לשמור על אורח חייו המיוחד.

בשנת הלימודים תשס"ח המשיכו ות"ת והמלי"ג לחזק ולבסס את "המסגרות הארגוניות" ללימודים אקדמיים עבור המגזר החרדי, האחת בבני-ברק (מבחי"ר – מכללת בני-ברק החרדית) והשנייה בירושלים (מכללה חרדית ירושלים) ופעלו יחד עם המוסדות להשכלה גבוהה לגוון את תכניות הלימודים המוצעות בהן.

כמו כן המשיכו ות"ת ומלי"ג לעודד את פעילותן של המכינות הקדם-אקדמיות למגזר החרדי, אחת בבני-ברק והשנייה בירושלים, במתכונת החדשה,

הנגישות להשכלה גבוהה במגזר הערבי

ב-27.7.1999 דנה המל"ג במסמך שהציג פרופ' מאג'ד אל-חאג'י על מצב ההשכלה הגבוהה בקרב המגזר הערבי בישראל והחליטה, בין היתר, להקים ועדת משנה לקידום ההשכלה הגבוהה בקרב האוכלוסייה הערבית, אשר מטרתה, בין היתר, גיבוש ראייה כוללת לקידום ההשכלה הגבוהה בקרב מגזר זה. בדצמבר 2000 מונתה ע"י יו"ר ות"ת ועדה בראשות פרופ' מאג'ד אל-חאג'י, שהגישה דו"ח מסכם, הכולל מסקנות והמלצות לפעולה למועצה להשכלה גבוהה וזו אימצה באופן עקרוני את הדו"ח בדיון מיוחד בנושא ביום 8.1.2002.

במסגרת דיוניה התייחסה הוועדה לחמישה נושאים עיקריים (פירוט ההמלצות מופיע בדו"חות ות"ת הקודמים):

- נגישות האוכלוסייה הערבית להשכלה גבוהה;
- מכינות קדם-אקדמיות;
- מרכזי מידע ותמיכה;
- מנגנוני סיוע ותמיכה ודרכים לשילוב סטודנטים ערבים במוסדות להשכלה גבוהה;
- שילוב חברי סגל ועובדי מינהל ערבים במוסדות להשכלה גבוהה.

בעקבות דיון בהיבטים התקציביים של יישום המלצות ועדת מאג'ד אל-חאג'י, אישרה ות"ת תקציב מיוחד לנושא זה החל מתשס"ג והקימה ועדת היגוי קבועה, אשר תפקידה לתמרץ ולקדם את מימוש ההמלצות הנ"ל במוסדות להשכלה גבוהה ולקבוע את אופן חלוקת התקציב בין המוסדות אשר יקדמו נושא זה. פרופ' דן עמיר כיהן כיו"ר הוועדה מתשס"ו עד תשס"ח. החל משנת תשס"ח מכהן כיו"ר הוועדה פרופ' פואד פארס.

שעל פיה לומדים בהן כלל המועמדים ללימודים אקדמיים במסגרות הארגוניות החרדיות, והמוסדות האקדמיים המשתתפים באקדמיזציה של המגזר החרדי מכירים בבוגרי המכינות. את המכינה הקדם-אקדמית למגזר החרדי בבני-ברק מפעילה אוניברסיטת חיפה ואילו את המכינה הקדם-אקדמית למגזר החרדי בירושלים מפעילה אוניברסיטת בר-אילן.

כיום מוצעים מסלולים אקדמיים מטעם מוסדות להשכלה גבוהה שונים במסגרות הארגוניות החרדיות בבני-ברק ובירושלים (מדעי המחשב, כלכלה, מינהל עסקים, עבודה סוציאלית, לוגיסטיקה, מדעי המעבדה הרפואית, ניהול ושיוק טכנולוגיה, חשבונאות ניהולית ומערכות מידע, ריפוי בעיסוק, הפרעות בתקשורת, חינוך, השלמה לתואר סיעוד) ותכניות למסלולים חדשים נוספים הוגשו למל"ג ונמצאות בשלבים שונים של בדיקה.

בנוסף, מקיימים מוסדות להשכלה גבוהה נוספים מסלולים אקדמיים למגזר החרדי בגוש דן ובירושלים, כמו בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים (מדעי המחשב, הנדסה, פיסיקה-אלקטרואופטיקה, חשבונאות ניהולית ומערכות מידע) והקריה האקדמית בקריית אונו (מינהל עסקים, משפטים), שהוא מוסד שאינו מתוקצב ע"י ות"ת.

לאור מחויבותה לנושא, הקצתה ות"ת משאבים להשתתפות בתקצוב המסלולים האקדמיים למגזר החרדי במסגרות הארגוניות. כן האיצה ות"ת במנהלי המסגרות הארגוניות במגזר החרדי להגביר את המאמצים לגייס היקפים גדולים יותר של סטודנטים, אשר ייצרו מסה קריטית באותן מסגרות. הניסיון של האקדמיזציה במגזר החרדי נמצא בעיצומו ויש לקוות כי המסגרות הארגוניות החרדיות אכן תתרחבנה ותגדלנה.

גבוהה בקרב המגזר הערבי. ראה בנושא זה גם פרק 3.9.2 להלן.

2.1.1.3 המערכת להערכת איכות והקמת היחידה להערכת איכות

בשנים האחרונות עסקה המועצה להשכלה גבוהה רבות בסוגיית הערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה, וקיימה מספר דיונים בנושא. ביולי 2002 הקימה המלי"ג ועדת משנה בראשותו של פרופ' נחום פינגר, לשעבר רקטור אוניברסיטת בן-גוריון, על מנת שזו תגיש לה הצעה להקמת של מערכת להערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל.

הדו"ח המסכם של ועדת פינגר, בו נבחנה לעומקה הסוגיה של הערכת איכות והבטחתה בהשכלה הגבוהה, נדון במועצה בחודש יוני 2003. מתוך הכרה בחיוניות הקמתה של מערכת להערכת איכות והבטחתה בהשכלה הגבוהה למען קידום ההשכלה הגבוהה, החליטה המלי"ג לאמץ את דו"ח הוועדה על כל המלצותיו, הכוללות הקמת יחידה במלי"ג להערכת איכות והבטחתה, שתהיה אחראית על המערכת להערכת איכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל ותפעיל אותה. באפריל 2004 הוקמה היחידה להערכת איכות.

המלי"ג קבעה כי הערכת האיכות תתייחס בשנתיים הראשונות לתכניות לימודים וכי הניסיון שיצטבר בתקופה זו ישמש בסיס להחלטות שתקבל המועצה באשר להערכת האיכות של המוסדות (ברמה המוסדית הכוללת). המערכת להערכת האיכות תושתת על מספר עקרונות שאומצו ע"י המלי"ג:

1. תהליך הערכת האיכות והבטחתה ייעשה לגבי כל התחומים הנלמדים במערכת ההשכלה הגבוהה. תכניות לימודים יעברו תהליך של הערכת איכות אחת לשש שנים, כאשר תכניות

הוועדה גיבשה "קול קורא" ופרסמה אותו לכלל המוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים ע"י ות"ת, במסגרתו ביקשה מהמוסדות להציע הצעות לפרויקטים בתחומים שונים, המפורטים להלן:

- קורסי תגבור לסטודנטים מהמגזר הערבי – במטרה לצמצם את שיעורי הנשירה;
- חונכויות ושיעורי עזר לסטודנטים מהמגזר הערבי – במטרה לצמצם את שיעורי הנשירה;
- מינוי יועצים דוברי ערבית במוסדות – במטרה לשפר את קליטת הסטודנטים החדשים;
- מכינות קדם-אקדמיות – במטרה להגדיל את מספר המתקבלים למוסדות להשכלה גבוהה מקרב מגזר זה;
- מרכזי מידע בצפון ובדרום – במטרה לחשוף את בוגרי בתי הספר להשכלה גבוהה ולהגדיל את מספר המתקבלים מקרב המגזר הערבי;
- מלגות לדוקטורנטים מצטיינים בני המגזר הערבי – במטרה לעודד מצוינות אקדמית.

חלק גדול מהמוסדות השיבו ל"קול הקורא" וועדת ההיגוי בחנה את כל ההצעות שהוגשו. השתתפות ות"ת בהצעות שזכו ניתנה באופן אחוזי מכלל ההוצאה, בהתאם לשיעורי השתתפות אחידים אשר נקבעו לכל תחום.

בשנים האחרונות, בעקבות פעולתם של גורמים שונים וות"ת ביניהם, ניתן לראות שיפור במדדים המבטאים את ייצוגו של המגזר הערבי בהשכלה הגבוהה, כמו גם שיפור במודעות לצרכים הייחודיים של הסטודנטים מן המגזר הערבי והרחבה בפעילותם של המוסדות להשכלה גבוהה לסיוע בהתמודדות עם צרכים אלה. עם זאת יצוין, כי למרות השיפור שחל, יש להמשיך ולפעול על מנת להרחיב את הנגישות להשכלה

הלימודים בכל הרמות (תואר ראשון, שני ושלישי) בתחום מסוים ייבדקו, והבדיקה תתייחס ליחידה האקדמית בשלמותה.

2. עדיפות בבחירת התחומים שייבדקו תינתן על-פי הקריטריונים הבאים:
 - א. תחומים בעלי חשיבות עליונה מבחינה לאומית;
 - ב. תחומים שקיים לגביהם מידע המצביע על בעייתיות מסוימת;
 - ג. תחומים שהביקוש להם משתנה.
3. תכניות לימודים ייבדקו בכל המוסדות בהם הן מתקיימות ללא דיפרנציאציה בין המוסדות מפאת סוגם.
4. בוועדות להערכת איכות שתמנה המל"ג ישולבו חברים בכירים מחו"ל.
5. הוועדות להערכת איכות שתמנה המל"ג יתבקשו להימנע מסטנדרטיזציה של התכניות השונות, ולקחת בחשבון את ייחודיותן של התכניות במוסדות השונים.
6. תהליך הערכת האיכות והבטחתה במוסדות להשכלה גבוהה (שיונהג על-ידי המל"ג) יתבסס על הערכת איכות עצמית שתבצע בתוך המוסדות להשכלה גבוהה ועל-ידם בהתאם להנחיות שיימסרו למוסדות.
7. המל"ג רואה חשיבות רבה בשיתוף פעולה עם המוסדות להשכלה גבוהה בכל הנוגע להפעלת המערכת להערכת איכות והבטחתה.
8. בישיבתה בחודש מאי 2005 ביקשה המל"ג מוועדות ההערכה להגיש, בנוסף לדו"חות ההערכה הפרטניים ביחס לכל אחת מהתכניות – גם חוות דעת ביחס לתחום הנבדק במערכת ההשכלה הגבוהה בארץ. הוועדות נתבקשו עוד להציע למל"ג סטנדרטים בתחומים השונים.

בישיבתה בחודש יולי 2004 החליטה המל"ג כי שני התחומים הראשונים שייבדקו במסגרת "פיילוט" בשנה"ל תשס"ה יהיו: מדעי המחשב ומשפטים. בהתאם לכך, בחודש ינואר 2005 התבקשו 10 מוסדות המקיימים לימודים במשפטים ו-16 מוסדות המקיימים לימודים במדעי המחשב לבצע הערכה עצמית, ולהגיש למל"ג דו"חות הערכה עצמית עד סוף חודש אוגוסט 2005. דו"חות ההערכה נבדקו ע"י ועדות הערכה שהקימה המל"ג: משפטים – בראשותו של שופט ביהמ"ש העליון בדימוס, פרופ' יצחק אנגלרד; מדעי המחשב – בראשותו של פרופ' דני דולב מהאוניברסיטה העברית בירושלים. הוועדות ערכו ביקורים בכל אחד מהמוסדות הרלוונטיים.

הדו"חות המסכמים במדעי המחשב נדונו – בצירוף התייחסות המוסדות – בוועדת המשנה להערכת איכות, בוות"ת ובמל"ג, וזו האחרונה החליטה לאמצם ולבקש מהמוסדות לקבל דיווח ביניים – בהתאם להמלצות המופיעות בדו"חות. בשני מקרים החליטה המועצה שלא לאפשר פתיחת מחזור חדש של תלמידים, וזאת עד אשר יתוקנו הליקויים שנמצאו.

יו"ר הוועדה שהעריכה את הלימודים במשפטים הגיש למל"ג טיוטות של הדו"חות, אולם, מאחר שבין היתר, נתוני ההערכה העצמית שבוצעה על ידי המוסדות הרלוונטיים השתנו, וחלו חילופי גברי בהנהלה של מרבית המוסדות, החליטה המועצה להשכלה גבוהה כי טיוטות ה"פיילוט" לא ישמשו למטרת הפקת לקחים אופרטיביים במוסדות, ועל כן לא יישלחו למוסדות.

בחודשים מרץ ומאי 2005 החליטה המל"ג כי שמונה תחומים חדשים יעברו הערכת איכות בסבב השני, החל בשנה"ל תשס"ו, עפ"י הפירוט הבא: רפואה; הנדסת חשמל ואלקטרוניקה; פיסיקה; פיזיותרפיה; היסטוריה; מינהל עסקים; עבודה סוציאלית ושירותי אנוש. הוחלט כי התחומים החדשים ייבחנו גם כן במסגרת "פיילוט".

CHEA's (Council for Higher Education Accreditation) International Commission. CHEA הוא ארגון אמריקני המאגד תחתיו את כלל ארגוני האקרדיטציה והערכת האיכות בארה"ב. הוקם באמצע שנות ה-90. הארגון עוסק, בין היתר, בחיזוק הקשרים בין ארגוני ההערכה בארה"ב לארגוני הערכה ברחבי העולם. לצורך זאת הוקמה הוועדה הבינ"ל (International Commission) בה חברה ישראל.

ENQA – European Network for Quality Assurance in Higher Education (כיום: European Association for Quality Assurance in Higher Education). ארגון אירופאי המאגד תחתיו את כל ארגוני הערכת האיכות באירופה. הוקם בשנת 2000 בעקבות הצהרת בולוניה וכחלק מתהליך בולוניה, מתוך שאיפה לתאם בין הארגונים ולקדם את שיתוף הפעולה והמוביליות בין מדינות אירופה בכל הנוגע להשכלה הגבוהה. המל"ג הצטרפה לארגון בסטטוס של חבר נלווה (Associate) ולא כחברה מלאה בשל העובדה שישראל איננה חברה ב-EU.

ABET – Accreditation Board for Engineering and Technology. ארגון העוסק באקרדיטציה של לימודי הטכנולוגיה וההנדסה בארה"ב. הוקם בראשית שנות ה-30 של המאה הקודמת. מדובר באחד מארגוני האקרדיטציה הגדולים והמוערכים בארה"ב. הארגון העריך עד היום כ-2,700 תכניות בהנדסה ובטכנולוגיה ביותר מ-550 מוסדות להשכלה גבוהה בארה"ב. המל"ג חתמה על מזכר הבנות (MOU) עם הארגון לשיתוף פעולה בכל הנוגע לפעילות להערכת איכות.

בהתאם לכך, בחודש יולי 2005 התבקשו המוסדות הרלוונטיים לבצע הערכה עצמית, ולהגיש למל"ג דו"חות הערכה עצמית עד סוף חודש מאי 2006. דו"חות ההערכה נבדקו על ידי 7 ועדות הערכה שהקימה המל"ג במהלך תשס"ה-תשס"ו. הוועדות ערכו ביקורים בכל המוסדות המקיימים לימודים בתחומים הנבדקים בשנה"ל תשס"ז, והגישו את הדו"חות המסכמים שלהם, בצירוף תגובות המוסדות, למל"ג. כלל הדו"חות מצויים בשלבים שונים של דיונים במוסדות המל"ג.

באוקטובר 2006 החליטה המועצה על סבב שלישי, בו יעברו הערכה 4 תחומים חדשים: עיצוב תעשייתי, כלכלה, הנדסת מכונות ופסיכולוגיה/מדעי ההתנהגות. בהתאם לכך התבקשו המוסדות לבצע הערכה עצמית במהלך שנה"ל תשס"ז. ועדות ההערכה טרם סיימו עבודתן.

באוקטובר 2007 החליטה המועצה על סבב רביעי, בו יעברו הערכה 5 תחומים חדשים: ביולוגיה/מדעי החיים, הנדסה כימית, תקשורת, ארכיטקטורה ופילוסופיה. בהתאם לכך התבקשו המוסדות לבצע הערכה עצמית במהלך שנה"ל תשס"ח.

דו"חות הערכת האיכות של הוועדות המעריכות והחלטות המל"ג מתפרסמים במלואם באתר המל"ג – www.che.org.il.

פעילות בינלאומית בתחום הערכת איכות והבטחתה

המל"ג חברה, באמצעות היחידה להערכת איכות והבטחתה, בארגונים הבאים:

INQA/AHE – International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education. הארגון מהווה ארגון גג לכל הארגונים להערכת איכות ברחבי העולם. הוקם בראשית שנות ה-90.

2.1.2 הוועדה לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל – ועדת אברהם (בייגה) שוחט

מס' 33, או בדו"ח ועדת שוחט לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה, המופיעים גם באתר המל"ג.

2.1.2.1 כללי

הוועדה בדקה את מצב מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, והגיעה לידי מסקנה שכדי לקיים מערכת שהיא גם איכותית וגם מסוגלת לענות על עיקרי הביקושים להשכלה גבוהה, יש לפעול בשנים הקרובות בכמה מישורים, ובהם: עיבוי וחיזוק המחקר הבסיסי, שיפור איכות ההוראה, הרחבת הנגישות, חיזוק הגמישות הניהולית במוסדות כדי לעודד מצוינות בהוראה ובמחקר, עידוד שיתופי הפעולה והיתרונות לגודל (הן בין האוניברסיטאות לבין עצמן בתחומי התשתיות ובתחומי לימוד שונים, והן בין המכללות האקדמיות לבין עצמן ובינן לבין האוניברסיטאות), שינוי תמהיל הסטודנטים לתואר הראשון באוניברסיטאות לטובת מדעי הטבע וההנדסה והפניית הגידול בתואר הראשון למכללות, שינוי במבנהו ובגובהו של שכר הלימוד בצד שינוי מערך הסיוע לסטודנטים, עדכון מודל התקצוב על פי היעדים שהציבה הוועדה ובהתאם להמלצותיה, וחיזוק הבקורות על מימוש היעדים והתפוקות של האוניברסיטאות והמכללות האקדמיות.

בד בבד מומלץ להגדיל את משאבי מערכת ההשכלה הגבוהה בכ-2.4 מיליארד ש"ח בהדרגה עד שנת תשע"ג. המקורות לכך יהיו תוספות מתקציב מהמדינה בצד עדכון שכר הלימוד ותגבור ההכנסות העצמיות.

2.1.2.2 ההיבטים התקציביים

לשם יישום ההמלצות בנושאים השונים שבהם עסקה הוועדה, כפי שיפורטו בהמשך, מומלץ על תוספת משאבים למערכת ההשכלה הגבוהה לשנת תשע"ג (במחירי שנת 2007), כדלקמן:

באוקטובר 2006 הוחלט על ידי ראש הממשלה, שרת החינוך ושר האוצר על הקמתה של ועדה ציבורית לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה. כיו"ר הוועדה מונה אברהם (בייגה) שוחט (שר האוצר לשעבר) והוועדה קיבלה מנדט לדון בארבעה נושאים מרכזיים בתחום ההשכלה הגבוהה: עידוד מצוינות אקדמית במחקר ובהוראה, גובה ומבנה שכר הלימוד ונגישות הסטודנטים להשכלה הגבוהה, חלוקת התפקידים הרצויה בין אוניברסיטאות למכללות במחקר ובהוראה, ופריסת המוסדות להשכלה גבוהה במרכז ובפריפריה.

כמו כן, בחנה הוועדה את תקציבי ההשכלה הגבוהה לאור המשבר התקציבי הקשה אליו נקלעה המערכת לאחר שנים של קיצוצים תקציביים חריפים.

ות"ת בירכה על מהלך הקמת הוועדה וראתה בכך הזדמנות מיוחדת וחד-פעמית לשיתוף פעולה בין-משרדי, אשר בכוחו ליצור שינוי משמעותי ואמיתי בהשכלה הגבוהה בישראל. יו"ר ות"ת כיהן כחבר מליאת הוועדה ומנכ"ל ות"ת/מל"ג ועובדי המל"ג סייעו לוועדה בייעוץ מקצועי, בריכוז הוועדות ובארגון אדמיניסטרטיבי, תפעולי ותקציבי של מנגנון הוועדה.

ות"ת תומכת בעיקרי המלצות הדו"ח ועושה מאמצים רבים על מנת להביא לאישורו בממשלה וליישומו המלא. ות"ת גם רואה בדו"ח תשתית מרכזית למשא ומתן עם משרד האוצר על ההסכם הרב-שנתי לחומש הקרוב הבא.

להלן סקירה כללית על עבודת הוועדה והמלצותיה. את ההמלצות במלואן ניתן לראות בדו"ח ות"ת

1. גידול של 14,700 סטודנטים באוניברסיטאות ובמכללות המתוקצבות בהשוואה למספר הסטודנטים המתוקצבים בשנת הלימודים תשס"ז (מהם 10,700 במכללות ו-4,000 באוניברסיטאות). הגידול באוניברסיטאות מיועד לתלמידי התואר השני, בעיקר במסלול המחקרי במדעי הטבע וההנדסה. כמו כן יתאפשר לאוניברסיטאות לקלוט סטודנטים לתואר הראשון במדעי הטבע וההנדסה בתמורה להפחתה מקבילה במספר הסטודנטים במדעי החברה, שייקלטו במכללות האקדמיות. סה"כ תוספת המשאבים המומלצת לפרק זה היא **590 מיליון ש"ח**.

2. עיבוי המחקר הבסיסי באוניברסיטאות בהשוואה למשאבים שהוקצו לנושא זה בשנת הלימודים תשס"ז. הדבר יתאפשר בעיקר ע"י הרחבת הקרנות הלאומיות למחקר ובניית קרן ביו-רפואית וקרן במדעי החברה והרוח שיפעלו על בסיס תחרותי וישאפו למצוינות מחקרית. קרנות אלו יפעלו במסגרת הקרן הלאומית הישראלית למדע. כמו כן יש להקצות משאבים לגידול בהשתתפות בקרן האירופית, בעיבוי תשתיות המחקר ובבניית מעבדות מחקר. סה"כ תוספת המשאבים המומלצת לפרק זה היא כ-**720 מיליון ש"ח** (לא כולל משאבים בהיקף של כ-80 מיליון ש"ח שהומלצו במסגרת הדיון בנושא המחקר המדעי ומשמשים למטרות קליטת סגל אקדמי, דוקטורנטים ופוסט-דוקטורנטים, כמפורט בסעיף ג' שלהלן).

3. יש לייעד כספים לקליטת סגל איכותי ולקליטת דוקטורנטים ופוסט-דוקטורנטים, שיחזקו את ההוראה והמחקר באוניברסיטאות. סה"כ תוספת המשאבים המומלצת לפרק זה מסתכמת בכ-**195 מיליון ש"ח**.

4. יש לייעד משאבים לעידוד המצוינות של הסגל האקדמי בהוראה ובמחקר, תוך

הגברת הגמישות הניהולית במוסדות בהתאם להמלצות בנושא, בסך של כ-**185 מיליון ש"ח**.

5. יש לייעד משאבים לשיפור איכות ההוראה ולחיזוק מערך בקרת האיכות במחקר ובהוראה באוניברסיטאות ובמכללות. סך תוספת המשאבים המומלצת לנושאים אלה היא **118 מיליון ש"ח**.

6. כמו כן מומלץ לעדכן את בסיס התקציב לשנת 2008 ב-**200 מיליון ש"ח** כחלק מעדכון השחיקה בבסיס התקציב.

7. מומלץ גם להקצות סך **200 מיליון ש"ח** לבסיס התקציב עד שנת תשע"ב בגין תכניות הבראה למוסדות אשר בין השאר נהוגים בהם תשלומי פנסיה תקציבית. מומלץ שתוספת זו תותנה בסיכום מקיף בנושא ההתמודדות עם עלות הפנסיות התקציביות. הסיכום יערך בין העובדים, המעסיקים, ות"ת ומשרד האוצר, ובמסגרתו יוגדר חלקם של הצדדים במימון עלות זו.

8. נוסף על תוספת המשאבים שלעיל, מומלץ על הקצאה לתקציב בינוי, שאינה בבסיס התקציב, בסך **600 מיליון ש"ח** לשנים תשס"ח-תשע"ג. סכום זה יאפשר הקמת מבני כיתות ומעבדות לקליטת תוספת הסטודנטים.

מקורות המימון לתכנית זו יבואו כאמור מתוספת בתקציב המדינה, מעדכון שכר הלימוד ומהכנסות עצמיות.

2.1.2.3 תמצית ההמלצות ב-4 נושאי הוועדה

א. חלוקת תפקידים רצויה בין אוניברסיטאות למכללות ופריסת המוסדות

ההמלצות מכוונות להחזיר למערכת את המיקוד שנפגע בלחץ העשייה, תוך חתירה מתמדת למצוינות – מצוינות במחקר באוניברסיטאות

ההשכלה הגבוהה, באמצעות תגמול דיפרנציאלי תומך איכות מעבר לרמתו הקיימת כיום ותגבור הגמישות הניהולית של המוסדות לצורך זה, ולשם שיפור יכולת הקליטה והשימור של סגל איכותי בכל הרמות. כל זאת תוך שמירה על שקיפות, דיווח ואי-חריגה ממסגרת התקציב המאושר, כנגזר מחוק המועצה להשכלה גבוהה.

ד. מערכי הסיוע וגובה שכר הלימוד

יעד מרכזי של הוועדה הוא להבטיח שמצבו הכלכלי של צעיר, המוכשר ללימודים אקדמיים והמעוניין להתפתח בכיוון זה, לא יהווה מחסום להשתלבותו בלימודים גבוהים. יעד מרכזי נוסף הוא להבטיח את הנגישות להשכלה הגבוהה תוך שמירה על ערכה ומניעת פיחות באיכותה.

בטרם נקבע שכר הלימוד הראוי, דנו במערך הסיוע הרצוי לשם השגת הנגישות המקסימלית בעבור הסטודנטים הפוטנציאליים. נקודת המוצא הייתה שאם בעקבות מערך הסיוע נפתרת בעיית הנגישות במלואה, נוצרת אפשרות לקבוע שכר לימוד באופן חופשי יותר. כך יהיה אפשר לקבוע שכר לימוד שהוא אף גבוה מהקיים, אשר גם יעמוד במבחני צדק חברתי וגם יתרום למאזן התקציבי של המוסדות.

2.1.3 בחינה מחודשת של מודל התקצוב

בשנה"ל תשס"ו הוקמה בות"ת ועדה לבחינת מודל התקצוב של ות"ת בראשות פרופ' אורי קירש, סגן יו"ר ות"ת. בות"ת התגבשה ההכרה כי למרות שהמודל על פיו מקצה ות"ת את ההשתתפות הישירה למוסדות להשכלה גבוהה הוא מודל מורכב וייחודי, הרי שברבות השנים עלה צורך לחדשו ולעדכנו על מנת להתאימו למערכת ההשכלה הגבוהה המגוונת שהתפתחה בעשורים האחרונים.

ומצוינות בהוראה במכללות ובאוניברסיטאות. ההמלצות נועדו להכשיר את הקרקע לאינטגרציה של המערכת שבה שתי הזרועות פועלות בשיתוף פעולה במגזרים מוגדרים ומובדלים זה מזה. מתוך הבנה כי מצוקת המשאבים אינה בעיה חולפת, נועדו ההמלצות גם להגביר את הרציונליזציה בשימוש במשאבים הלאומיים. ולבסוף, הן נועדו לחזק נקודות תורפה שהתגלו במערכת תוך כדי הגידול המהיר במגוון המוסדות.

ב. קידום המחקר האקדמי

המחקר המדעי באוניברסיטאות הוא מרכיב עוצמה מרכזי במישור הערכי ובתחומי החברה, הכלכלה והביטחון, אשר יבטיח את יתרונה האיכותי ואת עתידה של מדינת ישראל. הצמצומים בתקציבי אוניברסיטאות המחקר בארבע השנים האחרונות פגעו בפעולות המחקר המדעי, והדבר בא לידי ביטוי בשחיקת תשתיות המחקר, במחסור במשאבים למחקר המצטיין, בחוסר אפשרות להיכנס לשטחי מחקר חדשים חשובים, ובהגבלת גיוס "הון אנושי" מחקרי איכותי, הגורם ל"בריחת מוחות".

דו"ח זה מציג ממצאים והמלצות למדיניות בנוגע למחקר באוניברסיטאות ולהגדלה של המשאבים למחקר המדעי האקדמי בכ-800 מיליון ש"ח. ההמלצות נוגעות לפיתוח המחקר האקדמי לפרק זמן של שש שנים (2008-2013). יישום המלצות אלה חיוני לקיומה ולקידומה של מערכת המחקר לפי אמות המידה הבינלאומיות הגבוהות ביותר. בכך יש משום תרומה מכרעת לרמתה, דמותה ותדמיתה של מדינת ישראל.

ג. עידוד מצוינות אקדמית במחקר ובהוראה, תגמול דיפרנציאלי תומך איכות וקליטת סגל איכותי במכללות

מטרת ההמלצות היא לחתור לשימור ולשיפור נוסף של איכות המחקר וההוראה במערכת

5. צמצום תואר שני (ללא תזה) הנלמד באוניברסיטאות, למעט ניהול, משפטים והנדסה, לטובת לימודים מכווני מחקר.

6. ייעוד המכללות כמוסדות הוראה לא-מחקריים.

7. מתן דגש על איכות ומצוינות בהוראה ובמחקר ושימוש באמצעי תקצוב לאכיפת תקני איכות.

8. מודל תקצוב ההוראה ייבנה באופן פשוט ככל האפשר ועיקרו יהיה מבוסס תפוקות.

9. קביעת מכסות סטודנטים, קנסות בגין חריגות ותגמול בגין שיפור באיכות.

10. תמרוץ לשילוב אוכלוסיות מיוחדות במערכת ההשכלה הגבוהה.

עבודת הוועדה לבחינת מודל התקצוב התמקדה בשני אפיקים עיקריים:

אפיק I: איסוף מחודש של נתוני עלויות והוצאות ממדגם מייצג של המוסדות להשכלה גבוהה, על מנת לחדש ולעדכן את תעריפי השתתפות ות"ת בהוצאות המוסדות על פי תחומי לימוד. במסגרת זו נבחרו 29 תחומים מבין התחומים המפורסמים על ידי הלמ"ס והופצו בקרב המוסדות טבלאות לאיסוף נתוני עלויות לפי הנושאים הבאים:

כוח אדם (כמות ועלות);

עלויות ישירות;

תקורות (עלויות עקיפות והעמסות);

נתונים אקדמיים (תפוקות).

הנתונים התקבלו מ-4 אוניברסיטאות (האוניברסיטה הבריטית, הטכניון, אוניברסיטת בר-אילן ואוניברסיטת בן-גוריון) ומ-10 מכללות (ביה"ס הגבוה לטכנולוגיה, מכללת אורט בראודה בכרמיאל, בצלאל אקדמיה לאמנות, המכללה

החסרונות העיקריים שהתגלו במודל התקצוב הקיים הם:

המודל משמש שנים רבות ואינו מותאם למערכת ההשכלה הדינאמית והמגוונת כיום (גידול סטודנטים, פריסת מוסדות, ריבוי מכללות, גידול הוראה מרחוק, מבנה עלויות, גיוון מסלולי לימוד, יחס סטודנטים לסגל וכ'ו).

מודל ההוראה מבוסס על תעריפים שנגזרו מעלויות היסטוריות אשר השתנו ברבות השנים כתוצאה מקיצוצי תקציב.

המודל נבנה רק עבור אוניברסיטאות ואינו משקף די הצורך בידול בין סוגי מוסדות.

המודל השפיע על התנהלות המוסדות בצורה קיצונית (כגון גידול חד במספר הדוקטורנטים).

המודל אינו שם דגש מספיק על פרמטרים של איכות ויעילות.

כמו כן, להמלצות ועדת בייגה שוחט לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל קיימות מספר השלכות מרכזיות על מודל התקצוב העתידי של ות"ת:

1. תמרוץ לשיתופי פעולה בין מוסדות להשכלה גבוהה ומיזוגי מוסדות דומים או קטנים.

2. גיוס סגל אקדמי בכיר חדש וצמצום מספר המורים מן החוץ באוניברסיטאות ובמכללות.

3. הקפאת היקף קליטת הסטודנטים בשנה א' באוניברסיטאות ושינוי תמהיל הסטודנטים לכיוון מדעי הרוח ומדעי הטבע.

4. ניידות סטודנטים במערכת – מהמכללות לאוניברסיטאות, מהאוניברסיטה הפתוחה למוסדות אחרים להשכלה גבוהה, מתואר ראשון לתארים מתקדמים במוסדות השונים.

במסגרת עבודת הוועדה, הוצבו מספר חלופות לעדכון מודל התקצוב הקיים:

1. עדכון רכיבי נוסחאות התקצוב הקיימות (לדוגמא עדכון תעריפים, שינוי בחישוב מקדם הניצולת).

2. בניית נוסחה חדשה לתקצוב (לדוגמא תקצוב לפי תשומות או לפי פרמטרים של איכות).

3. שימור מסגרת התקצוב הקיימת תוך הענקת תמריצים לשינוי התנהלות המוסדות.

במקביל נערכו **השוואות בינלאומיות**, אשר כללו למידת מודלים שונים לתקצוב ההשכלה הגבוהה בעולם ובארצות ה-OECD, באמצעות השתתפות בכנסים בינלאומיים בנושא, מפגשים עם עמיתים בחו"ל (כגון ראשי ה-HEA באירלנד וראשי ה-HEFCE באנגליה) והזמנת מומחים בינלאומיים לארץ (כגון: Mr. Arthur Hauptman – מומחה בינלאומי מווינגטון לתקצוב השכלה גבוהה בעולם).

2.1.4 מחקרים בתחום ההשכלה הגבוהה

ות"ת ומל"ג הם הגופים המרכזיים במדינת ישראל העוסקים במכלול ההיבטים של ההשכלה הגבוהה ומסדירים את מערך קבלת החלטות בתחום חשוב זה. המל"ג מסדירה את נושאי האקדמיזציה ובקרת האיכות האקדמית בהשכלה הגבוהה. הות"ת אחראית לתכנון מערכת ההשכלה הגבוהה לטווח ארוך ולתקצובה באופן אופטימלי. על מנת ליצור הליך מושכל ואיכותי של קבלת החלטות, יש צורך במחקר מלווה מקיף של חוקרים מתוך מל"ג/ות"ת ומהאקדמיה, אשר יבדקו באופן אמפירי ומחקרי היבטים שונים בהשכלה הגבוהה ויהוו בסיס איתן לשיקולי מדיניות. מערך מחקרי מסוג זה קיים בגופים ציבוריים חשובים רבים כגון: בנק ישראל, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הביטוח הלאומי ועוד.

האקדמית ספיר, שנקר ביה"ס הגבוה לעיצוב, האקדמיה למחול ולמוסיקה ע"ש רובין, המכללה הטכנולוגית חולון, המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל, המכללה האקדמית ת"א-יפו ומכללת הדסה ירושלים).

אפיק II: הגדרת יעדים, מטרות ועקרונות למודל התקצוב החדש והתאמתו למערכת ההשכלה הגבוהה ולמטרותיה.

מטרות מודל התקצוב החדש הוגדרו כדלהלן:

1. **מצוינות ואיכות** אקדמית בתחומי ההוראה והמחקר.

2. **נגישות** להשכלה גבוהה **למתאימים**.

3. **שיפור היעילות** בניהול המוסדות ובמערכת ההשכלה הגבוהה.

ולכן נקבע:

1. מודל התקצוב ישקף **מצב רצוי** אליו מכוונת מדיניות ההשכלה הגבוהה.

2. מודל התקצוב ייבנה על פי סט (מצרף) פרמטרים מדידים, המודדים **תפוקות, איכות ויעילות יחסית** בביצועי המוסדות.

כמו כן הוחלט כי מודל התקצוב החדש יושתת על ארבעה עקרונות מרכזיים:

1. שמירה על **עצמאות המוסדות ועל החופש המנהלי והאקדמי**.

2. עידוד **תחרות** (פעולת כוחות השוק) במקום תכנון מרכזי.

3. יצירת **בידול והתמחות** בין ההוראה והמחקר, בין תחומי לימוד, בין סוגי המוסדות.

4. חיזוק **קשרי הגומלין בין המוסדות** (שיתוף פעולה ו"סחר חליפין").

בטווח הארוך השאיפה היא להקים במסגרת המלי"ג והות"ת מעין מכון מחקר ציבורי שיאגד את כל היבטי המחקר האקדמי בתחום ההשכלה הגבוהה. יש לציין כי לצורך כך הורחבה, שופצה והוסדרה פעילותה של ספריית המלי"ג/ות"ת, המהווה כיום את הספרייה העיקרית והמרכזית בישראל לחומר אקדמי, אמפירי ותיעודי בתחום ההשכלה הגבוהה מישראל ומהעולם.

בשנה הקרובה מיועדים להיערך ולהתפרסם מספר מחקרים העוסקים במערכת ההשכלה הגבוהה בנושאים כגון: השפעות תהליך בולוניה, השפעת גובה שכר לימוד על היבטים מקרו-כלכליים, היבטים אמפיריים ותאורטיים של הקמת מכללה ערבית בגליל ועוד. כמו כן, החל שיתוף פעולה עם המחלקה המחקרית של הלמ"ס לצורך פרסום משותף של מחקרים אמפיריים ואקונומטריים בתחום ההשכלה הגבוהה בישראל.

2.1.5 מזידת פרסומי ספרים על-ידי חוקרים באוניברסיטאות בישראל

מודל התקצוב של ות"ת המופעל כיום באוניברסיטאות כולל שני מרכיבים – מרכיב ההוראה ומרכיב המחקר. מרכיב המחקר נועד לשקף את תפוקות המחקר של האוניברסיטאות על פי מספר מדדים, לרבות זכייה במענקים מקרנות תחרותיות, זכייה בתקציבי מחקר ממקורות אחרים, פרסומים מדעיים והערכתם, וכן מספר דוקטורנטים ומקבלי תואר שני עם תזה.

מזה זמן רב, חוזרת ועולה סוגיית פרסום ספרים ושיטת מדידתם והערכתם. הנושא מהותי בעיקר עבור מדעי הרוח והחברה, שם מהווים הספרים

אחוז ניכר מן הפרסומים המדעיים¹. כמו כן, בתחומי מדעי הרוח לא נדרשים החוקרים לגייס תקציבי מחקר גדולים לצורך מחקריהם ומשום כך נוצרים הבדלים משמעותיים ברכיבי השכר בינם לבין חוקרים במדעי הטבע והמדעים המדויקים.

עד כה, הסיבה העיקרית לאי שילובם של פרסומי ספרים בתקצוב מרכיב המחקר נבעה מהקושי למדוד את איכות וכמות הספרים המתפרסמים מדי שנה (הספרים אינם נכללים ב-Citation Index). המידע על פרסומי הספרים יכול להיות לעזר גם עבור האוניברסיטאות לצורך תגמול חוקרים על פי מדדים נוספים פרט למדד הזכייה במענקי מחקר.

כחלק מן הבחינה המחודשת אשר מתקיימת כעת בות"ת למודל התקצוב, החל תהליך של חיפוש דרך לכלול את פרסומי הספרים במרכיב המחקר במודל התקצוב.

כניסיון ראשון למדידה זו, הוחל בבדיקת רישומי הספרים בספרייה הלאומית. בדיקה זו העלתה ממצאים חלקיים, הואיל ואינה כוללת את פרסומי הספרים היוצאים לאור בחו"ל.

על מנת ליצור מאגר מידע מקיף ומפורט למדידת תפוקות מחקריות שאינן כלולות במדדי הציטוטים, בייחוד ספרים ומחקרים במדעי הרוח, נערך סקר מקיף וחדשני, ראשון מסוגו, בו נאסף המידע הנדרש באופן פרטני מכל חוקר באוניברסיטה באמצעות שאלון אינטרנטי ממוחשב אשר הועבר לכל אנשי הסגל באוניברסיטאות המחקר. בדיקה זו נערכה עד כה עבור פרסומי הספרים שהוצאו לאור בשנים

¹ "ציון של מצוינות במדעי הרוח דורש כתיבת ספרים... כיום רכיב המחקר של מודל המימון משוקלל רק על פי מאמרים ודירוג של כתבי עת, ויש בכך התעלמות מצורות הפקת המחקר העיקריות במדעי הרוח..." (דו"ח האקדמיה הלאומית למדעים, נובמבר 2006, "עתידם של מדעי הרוח באוניברסיטאות בישראל", עמ' 27).

האקדמיות תשס"ד ותשס"ה. לאחר מכן יחל שלב עיבוד הנתונים ודירוג איכויות הספרים בהתאם להוצאות לאור בהם התפרסמו.

להלן תוצאות ראשוניות של הסקר:

מספר חברי הסגל האקדמי הבכיר שהשתתפו בסקר הוא 1,023 – כ-20% מסך חברי הסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטאות (כולל האוניברסיטה הפתוחה), שעמד על 4,996 בשנת תשס"ו (ראה לוח 2.1).

בפילוח תוצאות הסקר על פי סוג הפרסום (ראה לוח 2.2), אחוז כתיבת המאמרים בקבצי ספרים הוא הגבוה ביותר (54%) ואחריו אחוז כתיבת הספרים (24%). יתר סוגי הפרסומים – עריכת ספרים, מאמרים בכנסים, ספרי זיכרון ועריכת מדעית וספרי לימוד – מסתכמים יחד בכ-22%.

כ-78% מכלל כל הטפסים שהשתתפו בסקר (2,570 מתוך 3,281) התקבלו מן הפקולטות העיוניות: רוח, חברה, יהדות משפטים ואומנויות (ראה לוח 2.3).

לוח 2.1

שיעור ההשתתפות בסקר פרסומי ספרים

מוסד	מספר הטפסים שהתקבלו	מספר חברי הסגל שהשתתפו בסקר	אחוז המשתתפים בסקר מסך הסגל האקדמי הבכיר במוסד
האוניברסיטה העברית	528	162	15%
הטכניון	297	136	20%
אוניברסיטת תל-אביב	715	208	24%
אוניברסיטת בר-אילן	735	216	35%
אוניברסיטת חיפה	617	189	39%
אוניברסיטת בן-גוריון	215	70	9%
מכון ויצמן למדע	90	20	5%
האוניברסיטה הפתוחה	84	22	35%
סה"כ	3,281	1,023	20%

לוח 2.2

מדידת ספרים לפי סוג הפרסום והמוסד

אחוז הפרסומים לכל מוסד	סך כל הפרסומים	סרט	תקליטור	ספר לימוד	עריכה מדעית	כנס	ספר זיכרון	קובץ ערוך	מאמר	ספר	
16%	514	0	0	6	7	43	30	48	255	125	האוני העברית
22%	700	3	10	7	23	20	30	80	363	164	אוני תל-אביב
9%	292	0	0	26	1	27	1	16	140	81	הטכניון
23%	728	0	0	5	7	25	19	66	410	196	אוני בר-אילן
18%	559	0	2	15	8	13	16	26	351	128	אוני חיפה
6%	202	0	0	0	7	6	4	35	104	46	אוני בן-גוריון
3%	88	0	0	0	0	30	1	7	35	15	מכון ויצמן
3%	83	0	0	19	0	13	1	7	42	1	האוני הפתוחה
100%	3,166	3	12	78	53	177	102	285	1,700	756	סה"כ
	100%	0.1%	0.4%	3%	2%	6%	3%	9%	54%	24%	אחוז סוג הפרסום מסך כל הפרסומים

לוח 2.3

מדידת ספרים לפי פקולטות ומוסד

סה"כ	הוראת המדעים / אבולוציה	יהדות	אומנויות	רפואה / בריאות	חקלאות / הנדסה	עבודה סוצי / רווחה ובריאות	חינוך	מינהל עסקים / ניהול	משפטים	טבע	חברה	רוח / חברה	
528	0	0	0	10	25	3	0	11	0	133	63	283	האוני העברית
713	0	0	104	6	0	2	40	20	42	1	60	438	אוני תל-אביב
0													הטכניון
735	0	255	0	0	0	0	0	0	77	6	240	157	אוני בר-אילן
604	27	0	0	0	0	34	95	0	16	0	164	268	אוני חיפה
214	0	0	0	3	1	0	0	23	0	0	0	187	אוני בן גוריון
													מכון ויצמן
													האוני הפתוחה
	27	255	104				135	54	135		527	1,333	פקולטות עיוניות

2.2 המוסדות להשכלה גבוהה

ככל שמתרחבת הנגישות להשכלה הגבוהה והיא נפתחת לקבוצות חדשות באוכלוסייה, המערכת נעשית מגוונת יותר, כאשר למוסדות שונים יעדים שונים כדי לענות על הדרישות המגוונות של המשק ועל השאיפות השונות של הסטודנטים.

עד שנת תש"ן היתה מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל מושתתת כמעט בלעדית על האוניבר-סיטאות, שבהן למדו באותה שנה כ-85% מכלל הסטודנטים לתואר ראשון וכל הסטודנטים לתואר שני ושלישי. במהלך שנות התשעים חלה תמורה של ממש במערכת ההשכלה הגבוהה.

שם המוסד	שנת יסוד/ הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים/ פקולטות/ מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
האוניברסיטה העברית	1925	מדעי הרוח, חינוך, מדעי החברה, מינהל עסקים, משפטים, ריפוי בעיסוק, עבודה סוציאלית, המרכז ללימודים קדם-אקדמיים, מדעים (כולל הנדסה ומדעי המחשב), מדע יישומי, ספרנות, ארכיונאות ומידע, המכון ללימודים מתקדמים, רפואה, רפואת שיניים, רוקחות, בתי הספר המשותפים לאוניברסיטה ולי"הדסה": בית הספר לרפואה, בית הספר לבריאות הציבור ורפואה קהילתית, בית הספר לרפואת שיניים, מדעי החקלאות, המזון ואיכות הסביבה, מדעי התזונה, רפואה וטרנירית.	21,175	3,982	• ניתנה "אוטונומיה" לאוניברסיטה לפתיחת תכניות לתואר שני עם תזה ובלי תזה.	

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
הטכניון, מט"ל	1924	הנדסה, מדעי המחשב, מדעי הטבע, מדעי החיים, רפואה, הוראת המדעים.	12,420	2,569	<ul style="list-style-type: none"> הכללת תכנית לתואר שני בהנדסת פולימרים במסגרת האוטונומיה, אוגוסט 2008. הכללת תכנית לתואר שני בגאולוגיה, ללא אינפורמציה, ללא תזה, במסגרת האוטונומיה, ספטמבר 2008. 	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2007 ניתן אישור לתכנית הלימודים לתואר "דוקטור לרפואה" (M.D.) המיועדת לסטודנטים בעלי אזרחות זרה. ניתנה "אוטונומיה" לטכניון לפתיחת תכניות לתואר שני עם תזה ובלי תזה. הכללת תכנית לתואר שני באבטחת איכות ואמינות במסגרת האוטונומיה, אוקטובר 2007. הכללת שתי תכניות לתואר שני בארכיטקטורה ללא תזה במסגרת האוטונומיה, ספטמבר 2007.
מכון ויצמן למדע	1949	מתמטיקה ומדעי המחשב, פיסיקה, כימיה, ביוכימיה וביולוגיה, הוראת המדעים, ומחלקה נוספת הקשורה למדרשת פיינברג.	975	1,384	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 אושרה בקשת מכון ויצמן לקבל אישור לקבלת "אוטונומיה" להענקת תארי "מוסמך" (תואר שני עם תזה ובלי תזה). 	

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
אוניברסיטת תל אביב	1956	מדעי הרוח, חינוך, אמנויות, מדעי החברה, עבודה סוציאלית, ניהול, משפטים, מדעים מדויקים, הנדסה, רפואה כולל מקצועות הבריאות.	25,130	3,984	<ul style="list-style-type: none"> תכנית לימודים ארבע-שנתית לתואר "דוקטור ברפואה" (M.D.). 	<ul style="list-style-type: none"> ניתנה "אוטונומיה" לפתיחת תכניות לתואר שני עם תזה ובלי תזה. באוקטובר 2007 ניתן אישור לתכנית הלימודים לתואר "דוקטור לרפואה" (M.D.) המיועדת לסטודנטים בעלי אזרחות זרה.
אוניברסיטת חיפה	1972	מדעי הרוח, מדעי החברה והמתמטיקה, משפטים, לימודי רווחה ובריאות, מדעים והוראתם, חינוך ובית הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית "אורנים", המשולב באוניברסיטת חיפה מבחינה אקדמית.	17,460	2,014	<ul style="list-style-type: none"> בנובמבר 2007 אושר שינוי שם החוג ללימודי מזרח אסיה לשם: החוג ללימודי אסיה. בדצמבר 2007 ניתנה הסמכה קבועה להעניק תואר בוגר במערכות מידע ניהוליות במתכונת חד-חוגית ודו-חוגית. 	<ul style="list-style-type: none"> ניתנה "אוטונומיה" לפתיחת תכניות לתואר שני עם תזה ובלי תזה. בפברואר 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בחינוך במגמת ביבליותרפיה עם תזה וללא תזה. באוגוסט 2008 ניתן אישור לבקשת האוניברסיטה לפתוח תכנית לימודים לתואר "מוסמך" (M.A.) ללא תזה בחינוך – ייעוץ חינוכי, מחוץ לקמפוס הראשי, במכללה החרדית בני-ברק. בספטמבר 2007 אושרה הכללת תכנית לימודים לתואר שני בסיעוד במסגרת האוטונומיה.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
האוניברסיטה הפתוחה	1972	מדעי הרוח, מדעי החברה, מדעי הטבע, מדעי החיים, הנדסה, מדעי המחשב.	44,327 (נרשמים לתואר ראשון ושני)	889	<ul style="list-style-type: none"> בנובמבר 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A) בתקשורת במתכונת דו-חוגית. בנובמבר 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A) בהיסטוריה של המזה"ת ותרבויותיו. בנובמבר 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A) בפילוסופיה. ביולי 2008 אושרה הארכת הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A) בכלכלה במתכונת חד-חוגית ובמתכונת חד-חוגית עם חטיבה. ביולי 2008 ניתן אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר "בוגר במדעים" (B.Sc) בהנדסת מערכות מידע. ביולי 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A) בסוציולוגיה במתכונת חד-חוגית ובמתכונת חד-חוגית עם חטיבות. בנובמבר 2007 ניתנה הסמכה לתכנית לימודים לתואר בוגר דו-חוגי בפילוסופיה. ביולי 2008 ניתן אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר בוגר (B.A) במדעי הקוגניציה במתכונת דו-חוגית. 	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2007 אושר שינוי סימול התואר הראשון של תכנית הלימודים במדעי המחשב מ-B.A ל-B.Sc והאוניברסיטה הפתוחה הוסמכה להעניק תואר זה. באפריל 2007 ניתן אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר "בוגר במדעים" (B.Sc) בהנדסת מערכות מידע. ביולי 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר בוגר (B.A) בסוציולוגיה במתכונת חד-חוגית ובמתכונת חד-חוגית עם חטיבות. בנובמבר 2007 ניתנה הסמכה לתכנית לימודים לתואר בוגר דו-חוגי בפילוסופיה.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
אוניברסיטת בר-אילן	1955	מדעי היהדות, מדעי הרוח, מדעי החברה, מדעים מדויקים, מדעי החיים ומשפטים.	25,890 (כולל סטודנטים במסלולים שבאחריות אקדמית אוניבר-סיטאית)	2,192	<ul style="list-style-type: none"> ניתנה "אוטונומיה" לפתיחת תכניות לתואר שני עם תזה ובלי תזה. באפריל 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.Sc) בביו-פיסיקה עם תזה. במאי 2007 ניתן אישור לבקשת האוניברסיטה לפתוח תכנית לימודים לתואר מוסמך (M.A.) ללא תזה בחינוך – ייעוץ חינוכי, מחוץ לקמפוס הראשי, במכללה החרדית ירושלים. 	<ul style="list-style-type: none"> ניתנה "אוטונומיה" לפתיחת תכניות לתואר שני עם תזה ובלי תזה. באפריל 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בניהול מלונאות ותיירות עם תזה ובלי תזה. באפריל 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בניהול ויישוב סכסוכים עם תזה ובלי תזה.
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב	1969	מדעי החברה, מדעי הרוח, מדעי הטבע, הנדסה, מדעי הבריאות, רפואה, ניהול. האוניברסיטה מקיימת פעילות מחקרית במסגרת המכון לחקר המדבר בשדה בוקר, המרכז למורשת בן-גוריון והמכון למחקר שימושי ע"ש ברגמן בקמפוס בבאר-שבע.	18,347 (כולל סטודנטים במסלולים שבאחריות אקדמית אוניבר-סיטאית)	2,893	<ul style="list-style-type: none"> באפריל 2008 אושרה הכללת תכנית לימודים לתואר שני בניהול מלכ"רים במסגרת האוטונומיה. ביוני 2007 אושר פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר "בוגר במדעים" (B.Sc) בביולוגיה – פסיכולוגיה. 	<ul style="list-style-type: none"> ניתנה "אוטונומיה" לפתיחת תכניות לתואר שני עם תזה ובלי תזה. באפריל 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בניהול מלונאות ותיירות עם תזה ובלי תזה. באפריל 2007 ניתנה הסמכה להעניק תואר מוסמך (M.A.) בניהול ויישוב סכסוכים עם תזה ובלי תזה.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב (המשד)					<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרה הסמכה זמנית לשש שנים להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc) בהנדסת בניין החל משנת תשס"ו (רטרואקטיבית). במאי 2007 הסמכה להעניק תואר "מוסמך במדעים" (M.Sc) בהנדסת מערכות תקשורת עם תזה. במאי 2007 אושר שינוי שם המחלקה ללימודים כלליים במדעי הרוח והחברה ל"המחלקה לתכניות רב-תחומיות במדעי הרוח והחברה". ביולי 2007 אושר פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר בוגר (B.A.) בניהול מערכות מידע. ביולי 2007 קיבלה הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Sc) במדעי המחשב עם התמקדות בביו-אינפורמטיקה. בספטמבר 2007 אושרה הכללת תכניות לימודים לתואר שני בהנדסת מים במסגרת האוטונומיה. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרה הסמכה זמנית לשש שנים להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc) בהנדסת בניין החל משנת תשס"ו (רטרואקטיבית). במאי 2007 הסמכה להעניק תואר "מוסמך במדעים" (M.Sc) בהנדסת מערכות תקשורת עם תזה. במאי 2007 אושר שינוי שם המחלקה ללימודים כלליים במדעי הרוח והחברה ל"המחלקה לתכניות רב-תחומיות במדעי הרוח והחברה". ביולי 2007 אושר פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר בוגר (B.A.) בניהול מערכות מידע. ביולי 2007 קיבלה הסמכה להעניק תואר ראשון (B.Sc) במדעי המחשב עם התמקדות בביו-אינפורמטיקה. בספטמבר 2007 אושרה הכללת תכניות לימודים לתואר שני בהנדסת מים במסגרת האוטונומיה.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המכללה האקדמית תל חי	1997	מדעי הטבע, מדעי החברה, חינוך, מקצועות עזר רפואיים.	2,428	285	<ul style="list-style-type: none"> באפריל 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני (M.A.) בעבודה סוציאלית. באפריל 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית לימודים לתואר שני (M.Sc.) עם וללא תזה בביו-טכנולוגיה. ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית לימודים לתואר ראשון (B.A.) דו-חוגי בשירותי אנוש. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.Sc.) במדעי המזון.
המכללה האקדמית ספיר	1998	מדעי הרוח, מדעי החברה, ניהול.	4,636	448	<ul style="list-style-type: none"> בנובמבר 2007 הוסמכה להעניק תואר ראשון (B.S.W.) בעבודה סוציאלית. במרץ 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בניהול המשאב האנושי. באפריל 2008 הוסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) בכלכלה יישומית וניהול. ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בתרבות יצירה והפקה. 	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר שני (M.A.) ללא תזה במינהל ומדיניות ציבורית. ביולי 2007 הוסמכה להעניק תואר ראשון בכלכלה יישומית וניהול.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המכללה האקדמית תל אביב-יפו	1996	מדעי החברה, מדעי המחשב.	3,213	196	באוגוסט 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) במערכות מידע.	
המכללה האקדמית עמק יזרעאל	1997	מדעי החברה, חינוך, ניהול, מקצועות עזר רפואיים.	3,344	258	<ul style="list-style-type: none"> • באפריל 2008 קיבלה המכללה אישור לפרסום והרשמה לתואר שני (M.A.) ללא תזה בייעוץ ופיתוח ארגוני. • ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכניות הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) במערכות מידע ניהוליות. • ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכניות הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) במערכות מידע ניהוליות. 	<ul style="list-style-type: none"> • בינואר 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכניות הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) דו-חוגי בחינוך. • במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכניות הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) בתקשורת ותואר שני (M.A.) בייעוץ חינוכי. • ביולי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) במתכונת דו-חוגית במדעי המדינה. • באוגוסט 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.N.) בסיעוד.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ז	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן	2008	הנדסה, מדעי החברה.	197	134	<ul style="list-style-type: none"> בפברואר 2008 קיבלה המכללה הכרה והסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) בלימודי תיירות ומלונאות. באוגוסט 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בתקשורת. בינואר 2008 הוסמכה להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה. ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת איכות ואמינות. 	<ul style="list-style-type: none"> בפברואר 2008 קיבלה המכללה הכרה והסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) בלימודי תיירות ומלונאות. באוגוסט 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בתקשורת. בינואר 2008 הוסמכה להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה. ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת איכות ואמינות.
המרכז האקדמי כרמל	2008	משפטים, מינהל עסקים.	--	--	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2008 קיבל היתר ואישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (L.L.B.) במשפטים. ביוני 2008 קיבל אישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) חד-חוגי במינהל עסקים. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2008 קיבל היתר ואישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (L.L.B.) במשפטים. ביוני 2008 קיבל אישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) חד-חוגי במינהל עסקים.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל	1982	מדעי הרוח הכלליים, מדעי החברה, עסקים ומדעי הניהול, מקצועות עזר רפואיים, מדעי המחשב, המדעים הפיסיקליים, המדעים הביולוגיים, הנדסה ואדריכלות.	7,886	641	<ul style="list-style-type: none"> ביוני 2007 הוכר התואר הראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת מכונות – מכטרוניקה. ביוני 2007 הוכר התואר הראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) במדעי המחשב והמתמטיקה. 	<ul style="list-style-type: none"> ביוני 2007 הוכר התואר הראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת מכונות – מכטרוניקה.
המכללה האקדמית הדסה	1998	מדעי הטבע, מדעי המחשב, מקצועות עזר רפואיים.	1,292	170	<ul style="list-style-type: none"> במרץ 2008 קיבלה המכללה אישור פרסום לתכנית לימודים לתואר שני (M.Sc.) ללא תזה במדעי המחשב. 	<ul style="list-style-type: none"> בפברואר 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (M.Optom.) במדעי הראייה והאופטומטריה. ביוני 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בניהול מערכות בריאות ותיירות.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ז	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המכללה האקדמית אשקלון	2007	מדעי החברה, מדעי המחשב.	1,017	234	<ul style="list-style-type: none"> בנובמבר 2007 הוסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) בקרימינולוגיה. ביוני 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה במתכונת דו-חוגית. ביוני 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית לימודים לתואר ראשון (B.A.) בקרימינולוגיה במתכונת דו-חוגית. ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית לימודים לתואר ראשון (B.A.) בפסיכולוגיה במתכונת דו-חוגית וחד-חוגית. 	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2007 קיבלה המכללה הכרה והסמכה להעניק תואר ראשון (BSW) בעבודה סוציאלית. ביוני 2007 קיבלה הסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) בכלכלה וניהול.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
שנקר – בית ספר גבוה להנדסה ולעיצוב	1977	עיצוב, אמנות, הנדסה.	2,053	362	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2008 קיבלה אישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.F.A.) באמנות רב-תחומית. ביוני 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת פלסטיקה. במאי 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסה כימית. 	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2007 הוארכה ההסמכה להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת תעשייה וניהול לשנה"ל תשס"ח.
בצלאל – אקדמיה לאמנות ולעיצוב ירושלים	1975	עיצוב, אמנות, אדריכלות.	1,797	294	<ul style="list-style-type: none"> באוגוסט 2008 קיבלה אישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני (M.Urb.Des.) ללא תזה בעיצוב אורבני. 	<ul style="list-style-type: none"> אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.F.A.) באומנויות המסך.
המרכז האקדמי רופין	1981	מדעי החברה, מינהל עסקים, הנדסה, מדעי הטבע.	3,531	280	<ul style="list-style-type: none"> ביוני 2008 קיבלה המכללה אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.Sc.) בהנדסה רפואית. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר שני (M.B.A.) במינהל עסקים. באוגוסט 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני ללא תזה (M.A.) בהגירה ושילוב חברתי.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
האקדמיה למוסיקה ולמחול בי-ם	1974	מוסיקה, מחול.	743	151		
המכללה האקדמית צפת	2007 (היתר)	מדעי הרוח, מדעי החברה, משפטים, מקצועות עזר רפואיים.	51	138	<ul style="list-style-type: none"> בדצמבר 2007 קיבלה אישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בעבודה סוציאלית. ביולי 2008 קיבלה אישור לפרסום והרשמה לתכנית לימודים לתואר ראשון (LL.B.) במשפטים. ביולי 2008 קיבלה אישור לפרסום והרשמה לתכנית לימודים לתואר בלימודי האומנויות והספרות. 	<ul style="list-style-type: none"> ביוני 2007 קיבלה המכללה היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ולקיים בו תכניות לימודים לתואר ראשון בסיעוד ובמדעי ההתנהגות.
המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה	1996	הנדסה, המדעים הביולוגיים.	2,332	287	<ul style="list-style-type: none"> ביוני 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת תעשייה וניהול. ביולי 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה. ביולי 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת תוכנה. 	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 הוסמכה המכללה להעניק תואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת מערכות מידע.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
מכון טכנולוגי חולון	1969	חינוך, אמנות ועיצוב, עסקים ומדעי הניהול, מדעי המחשב, המדעים הפיסיקליים, הנדסה ואדריכלות.	3,361	303	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושר שינוי סימול התואר הראשון בתכנית הלימודים למדעי המחשב מ-B.A. ל-B.Sc. והוסמך להעניק תואר זה. ביולי 2007 הוסמך להעניק תואר ראשון (B.Sc.) במתמטיקה שימושית. ביולי 2007 הוסמך זמנית להעניק תואר שני (M.Sc.) בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה ללא תזה לתקופה של 3 שנים. ביולי 2007 הוסמך להעניק תואר ראשון (B.A.) בטכנולוגיות למערכות למידה. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושר שינוי סימול התואר הראשון בתכנית הלימודים למדעי המחשב מ-B.A. ל-B.Sc. והוסמך להעניק תואר זה.
המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון	1954	הנדסה.	3,029	291	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 קיבלה המכללה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת תוכנה. 	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת חשמל ואלקטרוניקה. ביולי 2007 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון (B.Sc.) בהנדסת כימיה.
המכללה האקדמית להנדסה ירושלים	2003	הנדסה.	1,207	101	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2008 קיבלה המכללה אישור פרסום והרשמה לתכנית לתואר ראשון (B.Sc.) בהנדסה פרמצבטית. 	<ul style="list-style-type: none"> ביוני 2007 הוארכה לשנה נוספת ההסמכה להעניק תואר "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת תעשייה וניהול.

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
בית הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים	1974	הנדסה, מדעי המחשב, המדעים הפיסיקליים, עסקים ומדעי הניהול, מקצועות עזר רפואיים.	2,098	300	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 קיבל אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני במנה"ס (M.B.A.) ללא תזה. 	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2007 קיבל הסמכה זמנית להעניק תואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת תעשייה וניהול. בינואר 2007 קיבל הסמכה זמנית (לשנתיים) להעניק תואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) בהנדסת מערכות תקשורת. בינואר 2007 קיבל הסמכה קבועה להעניק תואר ראשון "בוגר במדעים" (B.Sc.) תוכנה. במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.S.N.) בסיעוד.
אפקה – המכללה האקדמית להנדסה בתל אביב		הנדסה.	1,826	173		
המסלול האקדמי של המכללה למינהל	1986	מדעי החברה, מינהל עסקים, משפטים, מדעי המחשב, עיצוב פנים.	9,797		<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2008 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) בתיאטרון ומופע. 	<ul style="list-style-type: none"> ביוני 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר שני בלימודי משפחה. (M.A.)

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המרכז הבינתחומי בהרצליה	1998	מדעי החברה, מינהל עסקים, משפטים, מדעי המחשב.	4,506		<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) בפסיכולוגיה. ביוני 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני (M.A.) עם ובלי תזה בממשל. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני (M.A.) בתקשורת.
המכללה האקדמית נתניה	1998	מדעי החברה, מינהל עסקים, משפטים, מדעי המחשב.	3,489		<ul style="list-style-type: none"> במאי 2008 קיבלה אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני (M.A.) ללא תזה בהתנהגות ארגונית. ביולי 2008 קיבלה הסמכה להעניק תואר שני ללא תזה (L.L.M.) במסלול משפט אזרחי ועסקי. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני (M.A.) בתקשורת.
מכללת שערי משפט	2000	משפטים.	1,679			
הקריה האקדמית קריית אונו	2003	מינהל עסקים, משפטים, מקצועות עזר רפואיים.	7,590		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 קיבלה אישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.O.T.) בריפוי בעיסוק. ביולי 2008 קיבלה אישור לפרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בהפרעות בתקשורת. 	

שם המוסד	שנת יסוד/ הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים/ פקולטות/ מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
מכון שכטר למדעי היהדות	2005	מדעי הרוח.	467			
מכון לנדר	2006	מדעי הרוח, מינהל עסקים.	800		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) בהיסטוריה יהודית, תואר ראשון (B.A.) בתורה שבע"פ, תואר ראשון (B.A.) במחשבת ישראל. 	
המרכז האקדמי פרס	2008	מדעי החברה, מינהל עסקים.	495		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 קיבל הכרה והסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) במינהל עסקים ותואר שני (M.B.A.) ללא תזה במינהל עסקים. ביולי 2008 קיבל הכרה והסמכה להעניק תואר ראשון (B.A.) במדעי ההתנהגות. 	

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז	
המרכז ללימודים אקדמיים: ניהול, חינוך, חברה (היתר)	2007 (היתר)	לימודי חברה, לימודי ניהול, לימודי חינוך.	269		<ul style="list-style-type: none"> בחודש יוני 2007 ניתן היתר לפתוח מוסד להשכלה גבוהה ואישור פרסום והרשמה לתכניות הלימודים לתואר ראשון (B.A.) בחינוך, בפסיכולוגיה ובמינהל עסקים. בחודש יולי 2007 ניתנו אישורי פרסום והרשמה לתכניות הלימודים לתואר שני ללא תזה (M.A.) בחינוך ובייעוץ חינוכי. בחודש אוקטובר 2007 ניתן אישור פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לתואר שני ללא תזה (M.B.A.) במינהל עסקים. 		
המרכז האקדמי למשפט ולעסקים	2000	מינהל עסקים, משפטים.	1,585		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 אושר פרסום והרשמה לתואר ראשון (B.A.) בחשבונאות. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית הלימודים לקראת תואר ראשון (B.A.) במינהל עסקים. 	
המכללה לחינוך גופני ע"ש זינמן במכון וינגייט	1984	חינוך גופני.	874				

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
מכללת לוינסקי לחינוך	1986	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד, המדרשה למוסיקה.	1,551		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בחינוך לגיל הרך לתואר שני (M.Ed). 	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 הוסמכה זמנית להעניק תואר שני (M.Ed) בהוראה ולמידה.
סמינר הקיבוצים**	1988	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, על-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד, מחול ותנועה.	2,144		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בניהול וארגון מערכות חינוך לתואר שני (M.Ed). 	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 הוסמכה זמנית להעניק תואר שני (M.Ed) בחינוך מתמטי לביה"ס היסודי.
מכללת אורנים	1990	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, על-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד, אמנות.	2,177		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בהוראת המדעים לתואר שני (M.Ed). ביולי 2008 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בניהול וארגון מערכות חינוך לתואר שני (M.Ed). ביולי 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר שני (M.Ed) בהוראת שפות זרות. ביולי 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר שני (M.Ed) בהוראה רב-תחומית במדעי הרוח. 	<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בחינוך והוראה לתלמידים בהדרה לקראת תואר שני (M.Ed).

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המכללה לחינוך ע"ש גורדון	1995	חינוך והוראה למסלולים: גננות, הגיל הרך, יסודי, חינוך מיוחד.	757		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 הוסמכה זמנית להעניק תואר שני (M.Ed) בהוראה ולמידה. ביולי 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) במורשת דרוזית ולימודים דרוזיים במסלול היסודי. 	
המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין	1979	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, יסודי, על-יסודי, חינוך מיוחד.	1,125		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2008 הוסמכה זמנית להעניק תואר שני (M.Ed) בהוראה ולמידה. 	
מכללה ירושלים	1979	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, על-יסודי, חינוך מיוחד, מוסיקה.	737		<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום והרשמה לתכנית לימודים לקראת תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) בגיל הרך במסלול הגן. 	
המכללה האקדמית בית ברל	1981	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, יסודי, על-יסודי, חינוך מיוחד, המדרשה לאמנות, המכון להכשרת מורים וגננות ערביים.	2,108		<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית לתואר שני (M.Ed) בהערכה ותכנון לימודים. ביולי 2007 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר שני (M.Ed) בייעוץ חינוכי. 	<ul style="list-style-type: none"> בינואר 2008 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית לתואר שני (M.Ed) בחינוך לאמנות.
המכללה לחינוך תלפיות	1995	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, על-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד.	480			

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל* בתשס"ז	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל	1995	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י) חינוך מיוחד.	1,365			
המכללה האקדמית הדתית ע"ש ליפשיץ	1996	חינוך והוראה למסלולים: העל-יסודי (ז-י).	535			
המכללה לחינוך ע"ש קיי	1996	חינוך והוראה למסלולים: גננות, הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד, חינוך גופני, המגזר הבדואי.	594		• במאי 2007 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית בייעוץ חינוכי לקראת תואר שני (M.Ed).	
המכללה האקדמית לחינוך אחוה	1997	חינוך והוראה ולמסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד.	858		<ul style="list-style-type: none"> • בינואר 2008 אושרו פרסום והרשמת תלמידים לתכנית לתואר שני (M.Ed) בתרבות עם ישראל והוראתה. • ביולי 2008 קיבלה הסמכה קבועה להעניק תואר שני (M.Ed) בניהול מערכות חינוך. 	
המכללה האקדמית לחינוך אפרתה	1997	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד.	385			
המכללה לחינוך לתיירות ולספורט "אוהלו"	2002	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-ט) חינוך גופני, חינוך מיוחד.	488		<ul style="list-style-type: none"> • ביולי 2008 אושרו פרסום והרשמת תלמידים לתכנית לימודים לתואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) בחינוך מיוחד (גילאי 6-21). 	

שם המוסד	שנת יסוד/ הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים/ פקולטות/ מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
מורשת יעקב	1999	חינוך והוראה למסלולים: היסודי, העל-יסודי (ז-י).	410			
חמדת הדרום	2000	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד.	352			
שאנן	2001	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד.	442			
המכללה להוראת טכנולוגיה**	2001	חינוך והוראה בתחומי הטכנולוגיה, האמנות והעיצוב למסלול העל-יסודי.	485			
גבעת וושינגטון	2002	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, היסודי, העל-יסודי (ז-י), חינוך גופני, חינוך מיוחד.	265		<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 אושרו פרסום והרשמת תלמידים לתכנית לימודים לתואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) בחינוך מיוחד (גילאי 21-6) ולתכנית לימודים לתואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) בחינוך מיוחד למסלול הגן (לידה-6). 	<ul style="list-style-type: none"> ביולי 2007 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית לימודים לקראת תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) בספרות במסלול היסודי ובמסלול העל-יסודי.
אלקאסימי מכללה אקדמית לחינוך	2003	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, יסודי, על-יסודי, חינוך מיוחד.	900			<ul style="list-style-type: none"> במאי 2007 אושרו פרסום ורישום תלמידים לתכנית לימודים לקראת תואר "בוגר בהוראה" (B.Ed) בחינוך מיוחד לגיל (21-6).

שם המוסד	שנת יסוד / הכרה אקדמית	תחומי לימוד עיקריים / פקולטות / מחלקות	מס' סטודנטים בתשס"ח	מס' אנשי סגל*	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ח	תכניות לימודים שאושרו ע"י המל"ג בתשס"ז
המרכז האקדמי לעיצוב ולחינוך ויצו חיפה	2004	חינוך והוראה בתחומי העיצוב, האמנות והארכיטקטורה.	783			
מכללת אמונה	2004	חינוך והוראה לתחומי האמנות.	319			
מכללת סכנין להכשרת עובדי הוראה	2005	חינוך והוראה למסלולים: הגיל הרך, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד.	743			
מכללת אורות ישראל	1995	חינוך והוראה במסלולים: הגיל הרך, העל-יסודי (ז-י), חינוך מיוחד, תנועה ומחול.	558			
מכללת יעקב הרצוג לחינוך	1997	חינוך והוראה במסלול העל-יסודי (ז-י).	785			

* נתוני המשרות הם לשנת תשס"ח בכל התקציבים, וכוללים סגל אקדמי ומינהלי. לפירוט ראה פרק 3.11 ולוחות נ.ה.18-נ.ה.26 בנספח ה'.

** בפברואר 2008 התאחדו מכללת סמינר הקיבוצים והמכללה להוראת טכנולוגיה.